

Sygn. akt IV Ca 392/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 września 2013 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący SSO Mariola Watemborska

Protokolant: sekr. sądowy Agnieszka Urbanowicz

po rozpoznaniu w dniu 6 września 2013 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa S. M.

przeciwko (...) S.A.

w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego
w Słupsku z dnia 20 maja 2013r., sygn. akt I C 2599/12

1. oddała apelację,
2. zasądza od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda S. M. kwotę 300 (trzysta) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt IV Ca 392/13

UZASADNIENIE

Rozpoznając złożoną przez pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. apelację od wyroku Sądu Rejonowego w Słupsku z dnia 20 maja 2013r., wydanego w sprawie I C 2599/12, przy uwzględnieniu treści art. 505¹³ § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja, jako bezzasadna, nie zasługiwała na uwzględnienie.

W pierwszym rzędzie wyjaśnienia wymaga, że analiza akt pozwoliła Sądowi Okręgowemu zakwalifikować kontrolowaną sprawę do postępowania prowadzonego w trybie uproszczonym, w którym apelacja może być oparta wyłącznie na zarzutach naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, albo naruszenia przepisów postępowania, jeżeli mogło ono mieć wpływ na wynik sprawy (art. 505⁹ § 1¹ kpc).

Rolą Sądu Okręgowego było zatem zbadanie, czy przywołane, jako podstawa naruszenia prawa materialnego, przepisy art. 805 § 1 i 2 pkt 1 k.c. i art. 822 § 1 k.c. w zw. z § 22 ust. 2 i 3 pkt 2 „Ogólnych warunków ubezpieczenia autocasco dla klienta indywidualnego oraz małego i średniego przedsiębiorcy, ustalone uchwałą Zarządu (...) SA nr (...) z dnia 9 lutego 2009r., zostały niewłaściwie zastosowane lub czy Sąd I instancji dokonał błędnej ich wykładni.

Tymczasem próżno szukać w treści uzasadnienia złożonej apelacji wyjaśnienia, na czym miałyby polegać zarzut naruszenia art. 805 § 1 i 2 pkt 1 k.c. oraz art. 822 § 1 k.c. (mającego zastosowanie do umów ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, nie autocasco), gdyż został on ograniczony jedynie do wskazania przywołanych artykułów. Przypomnieć wobec tego należy skarżącemu, że prawem materialnym są wyłącznie normy prawne, wypływające ze źródeł prawa wskazanych w art. 87 Konstytucji RP. Nie są natomiast prawem materialnym ogólne warunki umów ubezpieczenia, wydawane przez ubezpieczyciela. Stanowią one jedynie wzorzec kwalifikowany i są wiążące li tylko dla stron, będąc częścią składową umowy ubezpieczenia. Zatem zarzut apelującego pozwanego należy potraktować, jako sprowadzający się do naruszenia postanowień wiążącej strony umowy. Skarżący jednak nie zarzuca w apelacji, aby Sąd Rejonowy dokonał ich wykładni wbrew dyspozycji art. 65 § 2 k.c. Zdaniem Sądu Okręgowego, już tylko z tego względu należało uznać, że zarzuty apelacji stanowią jedynie nieudaną próbę podjęcia polemiki z niekorzystnym dla pozwanego rozstrzygnięciem, zmierzającej do dokonania odmiennej interpretacji przepisów prawa od interpretacji dokonanej przez Sąd Rejonowy.

Niemniej jednak, przyjmując ustalenia Sądu Rejonowego za prawidłowe oraz czyniąc je podstawą własnych rozważań (art. 328 k.p.c. w zw. z art. 381 k.p.c.), należy wskazać, że po myśli art. 805 § 1 k.c. przez umowę ubezpieczenia ubezpieczyciel zobowiązuje się spełnić określone świadczenie w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku, co przy ubezpieczeniu majątkowym polega na zapłacie określonego odszkodowania (art. 805 § 2 pkt 1 k.c.). Umowę zawarto przy posłużeniu się przez stronę pozwaną ogólnymi warunkami ubezpieczenia autocasco dla klienta indywidualnego oraz małego i średniego przedsiębiorcy, ustalone uchwałą Zarządu (...) SA nr (...) z dnia 9 lutego 2009r. Uregulowania zawarte w § 22 ust. 2 ogólnych warunkach umowy stanowiły podstawę podjęcia decyzji ubezpieczyciela w zakresie odmowy wypłaty kwoty stanowiącej sumę podatku VAT należnego od wypłaconej na rzecz powoda przez pozwanego bezspornej kwoty odszkodowania. Z tego też względu Sąd Okręgowy dokonał oceny postanowień ogólnych warunków umowy ubezpieczenia, która okazała się tożsama z oceną Sądu Rejonowego.

Godzi się zauważyć, że wyrażona w przepisie art. 353¹ k.c. zasada swobody umów doznaje ograniczenia między innymi na podstawie art. 385¹ § 1 k.c., który wskazuje, iż postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (...). Zamieszczone w tym przepisie klauzule generalne stanowią dla Sądu podstawę do kontroli postanowień zawartych umów oraz postanowień wzorców umownych, która może być dokonana in abstracto przez Sąd ochrony konkurencji i konsumentów na podstawie przepisów art. 479³⁶ i nast. k.p.c. lub in concreto przez Sąd w toczącym się pomiędzy konsumentem a przedsiębiorcą sporze, w jakim ocenie podlegają incydentalnie, konkretne postanowienia zawartej umowy (zob. uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1970 r. III PZP 34/69). Podkreślić trzeba, iż jak przyjął Sąd Najwyższy w swoim wyroku z dnia 07.12.2006r. (III CSK 266/06, LEX nr 238949). Natomiast, art. 385¹ § 1 k.c. odnosi się do wszelkich umów konsumenckich, niezależnie od tego, czy przy ich zawieraniu przedsiębiorca posługiwał się wzorcem umowy. Nie ulega zatem wątpliwości, że przepis ten znajduje zastosowanie również w umowach ubezpieczenia.

Niewątpliwym i bezspornym w niniejszej sprawie jest także fakt, że postanowienie § 22 ust. 2 i 3 pkt 2 o.w.u autocasco zostało inkorporowane do umowy zawartej pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem. Tymczasem, w § 3 art. 385¹ k.c. ustawodawca wyraził domniemanie, iż postanowienia przyjmowane z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta, na które konsument nie miał rzeczywistego wpływu, należy uznać za niezgodnione z nim indywidualnie. Tymczasem skarżący nie przedstawił w toku postępowania przed Sądami obu instancji jakichkolwiek twierdzeń, które skutecznie podważyłyby wyrażone w przywołanym przepisie domniemanie.

Z tego też względu, zdaniem Sądu Okręgowego, stanowiące załącznik do umowy ubezpieczenia „Ogólne Warunki Ubezpieczenia Autocasco dla klienta indywidualnego oraz małego i średniego przedsiębiorcy, ustalone uchwałą Zarządu (...) SA nr (...) z dnia 9 lutego 2009r., w zakresie, w jakim nie uwzględniają w kwocie wyceny odszkodowania podatku VAT, są sprzeczne z powołanym przepisem art. 385¹ § 1 i § 3 k.c.

Godzi się bowiem zauważyć, że strona pozwana w opracowanym przez siebie wzorcu umowy ustaliła odmienne metody obliczania szkody w zależności od przyjęcia wariantu „wycena” lub wariantu „warsztat”. W treści apelacji skarżący podnosi, że zapisy o.w.u. autocasco są jasne i czytelne i nie naruszają równowagi kontraktowej w sposób rażący, gdyż w § 22 ust. 2 pkt 3 przewidziano możliwość uzyskania przez ubezpieczonego zwrotu podatku VAT po uprzednim wykazaniu przez niego poniesionych kosztów naprawy.

Należy jednak podzielić zapatrywania Sądu Rejonowego, że zawarcie postanowienia umownego, według którego przy dokonaniu wyboru wariantu „wycena” ustalenie odszkodowania następuje na podstawie kalkulacji nieuwzględniającej podatku VAT, w rzeczywistości prowadzi do sytuacji, w której szkoda nie zostałaby w całości pokryta przez ubezpieczyciela, a ciężar podatku VAT zostałby przerzucony na poszkodowanego, który dokonując naprawy uszkodzonych części pojazdu, w oparciu o kosztorys sporządzony przy likwidacji szkody, musiałby pokryć brakującą kwotę podatku VAT z własnych środków. Uzależnienie natomiast wypłaty należnego podatku VAT od przedłożenia rachunków lub faktur VAT dla wariantu „warsztat” w sytuacji, gdy poszkodowany nie ma obowiązku dokonywania naprawy uszkodzonego pojazdu (bądź przykładowo takie dokumenty zgubił), co jednak nie zmienia faktu, że poniósł szkodę wskutek wypadku (zdarzenia objętego zakresem ubezpieczenia w o.w.u. i umowie ubezpieczenia – §4 pkt 24 o.w.u. autocasco, wobec czego należy mu się odszkodowanie w rozumieniu – § 4 pkt 5 o.w.u. autocasco), stanowi przejaw kształtowania uprawnień konsumenta w sposób dla niego niekorzystny.

Tak ustalone arbitralnie zasady, w ocenie Sądu Okręgowego godzą w interesy konsumenta i niewątpliwie stanowią zachwianie równowagi kontraktowej. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 lipca 2005r. w sprawie I CK 832/04, działanie wbrew dobrym obyczajom (w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego) oznacza tworzenie przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku. Rażące naruszenie interesów konsumenta należy zatem rozumieć, jako nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym. Z takim też naruszeniem, zdaniem Sądu Okręgowego, mamy do czynienia w niniejszej sprawie.

Ponadto należy zauważyć, że wbrew stanowisku apelującego, zakazane jest posługiwanie się w obrocie prawnym postanowieniami wzorów umów wpisanych do rejestru, jako niedozwolone, przez wszystkich i przeciwko wszystkim kontrahentom występującym w stosunkach prawnych określonego rodzaju (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20.06.2006r.,

III SK 7/2006, LexPolonica nr 1461404, OSNP 2007/13-14 poz. 207), a nie tylko postanowień tożsamyh z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w W., wpisanych do rejestru.

Sąd II instancji w pełni aprobuje także dalsze stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w przywołanej uchwale, zgodnie z którym konsument ma prawo do kompletnej i jednoznacznej informacji w sprawach mających istotne znaczenie dla zabezpieczenia jego interesu prawnego w warunkach globalizacji (masowości) obrotu prawnego i wielości ofert na rynku, które nie zawsze posługują się prawdziwymi i pełnymi informacjami, a niekiedy wprowadzają w błąd lub w sposób ukryty godzą w indywidualny i zbiorowy interes konsumentów, co niewątpliwie należy odnieść do zapisu § 21 ust. 3 o.w.u. autocasco. Stosownie do uregulowania w nim zawartego, w sytuacji, gdy „suma ubezpieczenia odpowiada wartości pojazdu brutto (jak w niniejszej sprawie – k. 6v), przy ustalaniu wysokości odszkodowania uwzględnia się podatek VAT, z zastrzeżeniem § 22 ust. 2.(...)”.

Wobec powyższego należy przypomnieć skarżącemu, że zgodnie z literalnym brzmieniem art. 479⁴³ k.p.c. wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, co oznacza, że uznanie określonej klauzuli za niedozwoloną i wpisanie jej do rejestru działa erga omnes, a dalsze posługiwanie się klauzulą abuzywną wpisaną do rejestru jest zakazane w obrocie prawnym nie tylko względem podmiotu, wobec którego to orzeczono, ale również w identycznych lub podobnego rodzaju stosunkach prawnych nawiązanych przez osoby trzecie, bez ograniczenia w jakikolwiek sposób kategorii tych podmiotów.

Zdaniem Sądu Okręgowy, klauzule uznane za abuzywne i wpisane do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za klauzule niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w tym klauzula nr 2012 (na którą powoływał się powód), chociaż dotyczyły innych towarzystw ubezpieczeń, to jednak zawierały regulacje analogiczne do przyjętej przez stronę pozwaną w § 22 ust. 2 o.w.u. autocasco, pozbawiającą uprawnionych konsumentów do uzyskania odszkodowania w pełnej wysokości, to jest z uwzględnieniem należnego podatku VAT.

W świetle powyższych uwag należało stwierdzić, że stanowisko Sądu Rejonowego jest w pełni prawidłowe i należyście umotywowane, a złożona przez pozwanego apelacja pozbawiona merytorycznych podstaw do jej uwzględnienia.

Z tych też względów Sąd Okręgowy oddalił apelację, uznając ją za całkowicie bezzasadną, o czym orzekł na podstawie art. 385 k.p.c.

Wynik postępowania determinował z kolei konieczność rozstrzygnięcia o jego kosztach na zasadzie przewidzianej w art. 98 k.p.c. , 108 kpc w zw. z § 6 pkt 3 oraz § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (...) j.t. Dz.U.2013.490.